

Förutsättningar för omställning från F-6 till F-9

Sammanfattning

En inventering har genomförts för att bedöma förutsättningarna att ställa om F-6-skolor till F-9. Inventeringen beskriver skolor i två kategorier:

1. Skolor där en ombyggnad från F-6 till F-9 redan är planerad eller beslutad (totalt 16 skolor).
2. En översikt över fysiska och verksamhetsrelaterade förutsättningar för omställning från F-6 till F-9 i resterande F-6-skolor. 31 skolor omfattas av denna översikt, varav 6 skolor bedöms vara intressanta för fortsatt analys kring omställning till F-9.

I slutet av rapporten redovisas en fördjupad analys och redovisning av erfarenheter av de kapacitetssimuleringar som gjorts på skolnivå för att pröva möjligheten att ställa om från F-6 till F-9. All data har hämtats från tidigare genomförd kapacitetsinventering där alla skolors verksamhetsarea inventerats.

Beslut om omställning från F-6 till F-9 förutsätter också en behovsanalys på områdesnivå. I praktiken behövs det överkapacitet för de lägre årskurserna som medger omställning till högre årskurser. Det är få områden i staden som har möjlighet att minska kapaciteten för de lägre årskurserna. Den stora omställningen från F-6 till F-9 förväntas därför ske i samband med skolutbyggnad. Behovsanalys på områdesnivå ingår i förvaltningens arbete med 2018 års lokalförsörjningsplan.

Bakgrund

I samband med nämndens beslut om verksamhetsplan för år 2017 fick förvaltningen i uppdrag att göra *en särskild genomgång av stadens alla F-6-skolor för att ånyo bedöma de praktiska förutsättningarna för och lämpligheten i att möjliggöra utökningar till F-9.*

Inventering

I dagsläget finns 47 kommunala F-6-skolor.

Omställning till F-9 kan teoretiskt ske på tre sätt:

- Organisatoriska sammanslagningar av skolor så att enheter med F-9 bildas (behandlas inte vidare i denna inventering).
- Utbyggnad från F-6 till F-9 så att ny elevkapacitet tillskapas.
- Omstrukturering av skolans kapacitet från F-6 till F-9 (genom färre antal parallella klasser i F-6 vilket frigör lokalkapacitet för år 7-9, skolans totala kapacitet påverkas endast marginellt).

Skolor där utbyggnad från F-6 till F-9 redan är planerad eller beslutad

Bland de skolutbyggnadsprojekt som nämnden tagit beslut om (förslagshandlings- eller genomförandeskede) eller som planeras (förstudie- eller utredningsskede) finns en tydlig övervikt mot nya F-9-skolor eller stora F-6-skolor omställbara till F-9*. Skolorna listas i tabell nedan. De 47 skolorna med F-6 planeras på så sätt att minska till 31.

Även helt nya skolor dimensioneras i de flesta fall för F-9, men ingår inte i sammanställningen.

Område	Förstudie eller utredning	Förslagshandling eller genomförande
Bromma	Norra Ängby skola Blackebergsskolan	
Enskede-Årsta-Vantör	Bandhagens skola Skanskvarnsskolan	
Farsta	Hästhagsskolan	
Hägersten-Liljeholmen	Gröndalsskolan Nybohovsskolan	Västertorpsskolan
Hässelby-Vällingby	Björnbodaskolan	
Kungsholmen		
Norrmalm	Johannes skola	Observatorielundens skola
Rinkeby-Kista		
Skarpnäck	Brotorpsskolan	
Skärholmen	Söderholmsskolan*	
Spånga-Tensta		
Södermalm	Tullgårdsskolan	
Älvsjö		Kämpetorpsskolan
Östermalm	Östermalmsskolan	

Förutsättningar för omstrukturering av övriga skolors kapacitet från F-6 till F-9.

De F-6-skolor som finns kvar efter att hänsyn tagits till planerad eller beslutad utbyggnad uppgår till 31. Av dessa är alla inte möjliga att omstrukturera till F-9 och det på grund av att enheterna kan vara små.

Omstrukturering från F-6 till F-9 förutsätter att enheten är så pass stor så att det finns kapacitet att ställa om från lägre till högre årskurser. För en skola med minst tre paralleller F-9 krävs ett utgångsläge om minst fyra paralleller F-6. Det finns tre sådana F-6-skolor, exklusive skolor där utbyggnad från F-6 till F-9 redan är planerad eller beslutad.

För en skola med två paralleller F-9 krävs ett utgångsläge om minst tre paralleller F-6. Det finns 14 sådana F-6-skolor, exklusive skolor där utbyggnad från F-6 till F-9 redan är planerad eller beslutad. Omställning till enbart två paralleller ställer stora krav på skolan och kommenteras under rubriken ”Organisatoriska förutsättningar”.

För att begränsa antalet skolor att granska i denna inventering och för att göra inventeringen relevant för kommande planering så utgår skolor där ombyggnation pågår eller som nyligen är nybyggda eller utbyggda, samt skolor med tillfällig kapacitet. Även skolor i eller i anslutning till utbyggnadsområden med stort behov av kapacitet för lägre årskurser undantas. Exempel på skolor i utbyggnadsområden är Beckombergaskolan, Mariehällsskolan och Sköndalsskolan.

Det kvarstår då 6 skolor kan vara möjliga för två paralleller F-9. För dessa skolor har kapacitetssimuleringar gjorts på skolnivå för att pröva möjligheten att ställa om från F-6 till F-9. All data har hämtats från tidigare genomförd kapacitetsinventering där all skolors verksamhetsarea inventerats. Fortsatt analys sker i förvaltningens arbete med 2018 års lokalförsörjningsplan.

Fördjupad analys kring förutsättningar för omställning från F-6 till F-9

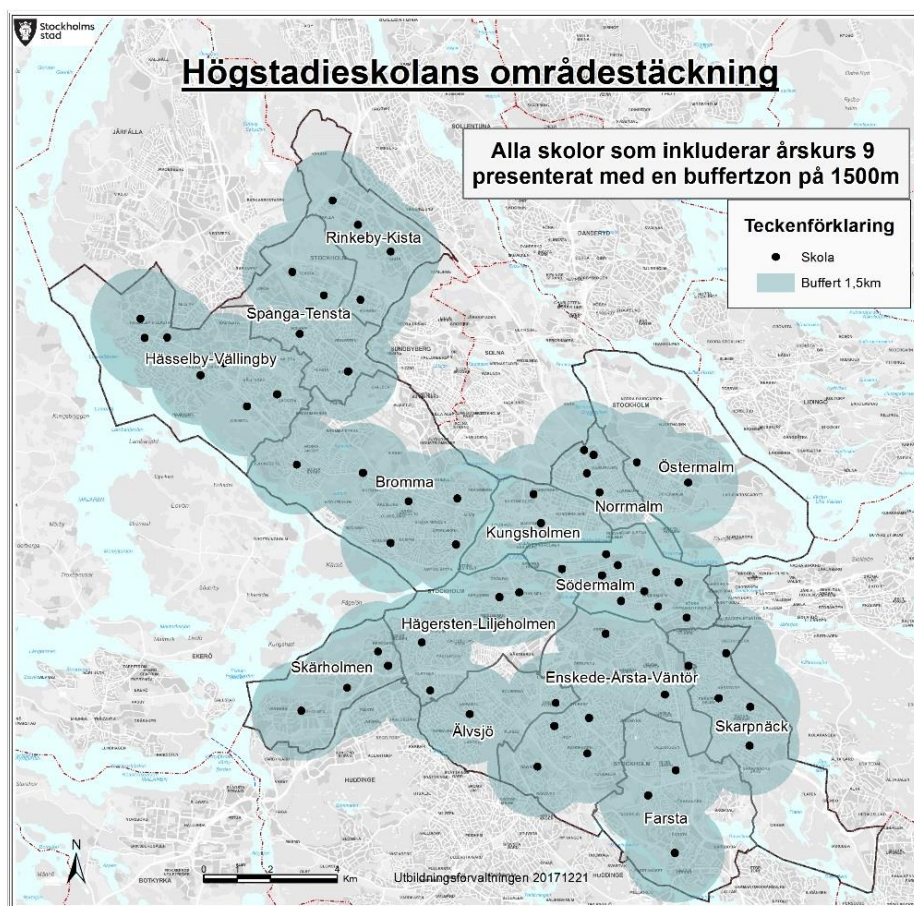
Planeringsförutsättningar

Beslut om omstrukturering av kapacitet från F-6 till F-9 förutsätter planering på områdesnivå. Det behöver finnas överkapacitet för de lägre årskurserna som medger omställning till högre årskurser. Det är få områden i staden som har möjlighet att minska kapaciteten för de lägre årskurserna. Den stora omställningen från F-6 till F-9 förväntas därför ske i samband skolutbyggnad. Planering på

områdesnivå ingår i förvaltningens arbete med 2018 års lokalförsörjningsplan.

Mariehällsskolan och Sköndalsskolan nämns ovan som exempel på skolor i utbyggnadsområden där behovet av kapacitet för yngre elever stort. Skolorna är även exempel på skolor som ligger i områden med längre avstånd till närmaste kommunala högstadieskola än vad som är vanligt och där den naturliga skolan för högstadiet inte är given. Upprepade elevtapp kan uppstå i mellanstadiet i områden där det inte finns säkerhet om framtida skolplacering.

Det är få områden i Stockholm som inte har en kommunal högstadieskola i sitt närområde. Kartan nedan visar skolor med högstadium med markerade buffertzoner om 1,5 km, vilket motsvarar en skolväg om cirka 2 km. Det är kort avstånd och tjänar till att tydliggöra skillnader i staden. Kartan beskriver däremot inte balans mellan kapacitet och behov. De områden som synliggörs är nybyggnadsområden (Norra Djurgårdsstaden, Sköndal, Mariehäll) med stort behov av elevplatser för yngre elever, områden där beslut tagits om att ställa om från F-9 till F-6 (Rågsved och Solberga) och områden med begränsat antal boende.

Organisatoriska förutsättningar

I samband med framtagande av nämndens funktionsprogram (www.stockholm.se/funktionsprogram) har särskilt F-6 och F-9 studerats. Den önskvärda dimensioneringen för en F-9-skola ansågs då vara tre paralleller. Nya F-9-skolor har därför i flertalet fall kapacitet för 900 elever i 10 hemvister med kapacitet för 90 elever per hemvist. Utgångspunkten för denna dimensionering var att finna en lämplig balans mellan lokaleffektivitet, personalförsörjning och elevers trygghetsbehov.

I denna inventering beskrivs såväl den tre-parallelliga skolan som en skola med två paralleller. Skolor med enbart två paralleller eller 60 elever per årskurs innebär att skolor behöver samverka mer än idag för att säkerställa tillgång till personal och lokaler. Sannolikt kommer exempelvis språkundervisning att behöva samordnas mellan skolor för att det ska finnas tillräckligt med elever för respektive språkgrupp. Ur ett lokalperspektiv uppstår ett begränsat behov av specialsalar på varje skola och det blir önskvärt att skolor samordnar sig kring olika specialsalar. På vissa platser kommer detta inte att vara ett problem, medan det på andra platser kommer att vara problematiskt. Hur lokalbehovet förändras vid omställning från F-6 till F-9 framgår nedan.

Kapacitetsparametrar vid omställning av F-6-skolor till F-9-skolor

För att en omställning från F-6 till F-9 ska kunna genomföras på ett effektivt sätt krävs en ursprunglig organisation med kapacitet för minst tre paralleller F-6, men en ursprunglig organisation om fyra paralleller F-6 är att föredra för att skapa en storleksmässigt hållbar organisation. En tre-parallellig organisation F-6 resulterar i en två-parallellig organisation F-9 medan en fyr-parallellig organisation F-6 resulterar i en tre-parallellig organisation F-9. Det totala elevantalet förändras endast marginellt vid en omställning.

F-6		F-9	
3 paralleller	21 grupper	2 paralleller	20 grupper
4 paralleller	28 grupper	3 paralleller	30 grupper

En omställning från F-6 till F-9 medför förändringar i organisationens lokalbehov, framför allt gällande klassrum och vissa specialsalar. Eftersom högstadiееlever tillbringar en större del av skoldagen i specialsalar minskar behovet av klassrum vid en omställning, även om antalet undervisningsgrupper ökar. Äldre elever klarar också generellt en något längre skoldag än yngre

elever, vilket innebär att skolans lokaler kan nyttjas något mer effektivt över veckan.

Samtidigt medför inrättande av ett nytt högstadium sannolikt ett antal mindre lokalanpassningar på grund av nya eller ökade behov av vissa specialsalar, framför allt NO-lokaler och hemkunskapslokalerna. Låg- och mellanstadieskolor planeras normalt inte med hemkunskapslokalerna, och har inte behov av särskilda laborations-salar. Hemkunskapsundervisning sker oftast i närliggande skolor medan NO-undervisning sker i klassrum eller i en enklare NO-sal. Vid en omställning från F-6 till F-9 behöver alltså en laborationssal och i många fall en hemkunskapssal tillskapas, förutsatt att det nya högstadiet inte kan nyttja lokalresurser i en närliggande skola.

Förutom dessa nya lokalbehov medför en omställning från F-6 till F-9 även ökade krav på vissa lokaler. Det tydligaste kravet är att högstadieelever ofta har behov av större idrottslokaler än vad som normalt finns på F-6-skolor, men även lokaler för exempelvis bild- och musikundervisning är normalt mer avancerade på en högstadieskola. Lokaler för bild- och musikundervisning kan sannolikt tillskapas i befintliga lokaler, men större idrottslokaler kan inte tillskapas utan omfattande byggnadsåtgärder. Detta innebär en risk för ett ökat tryck på externa idrottslokaler i området. Vid en omställning bör även tillgången till uppehållsytor beaktas.

Fortsatt analys

Behovsanalys på områdesnivå ingår i förvaltningens arbete med 2018 års lokalförsörjningsplan.